

Zbiraja vsak četrti v velja s poštno vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravnishvo »Slov. Gospodar-jac« v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. — Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1.50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravišstvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštne proste.

Cekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurb. št. 113.

I. številka.

MARIBOR, dne 7. januarja 1926.

60. letnik.

Kaj hočemo katoličani?

Katoličani v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev moramo v našem javnem življenju vestno izpolnjevati svoje dolžnosti in neustrašeno braniti svoje pravice. Prva dolžnost, ki jo terja naše javno življenje od nas, je, da se vsi katoličani, naj smo Srbi, Hrvati, Slovenci, ali Nemci, Madžari ali katere druge narodnosti živo zavedamo, da smo vsi otroci ene matere katoliške Cerkev in vsi člani enoiste države in da smo torej najbližji bratje. Čutiti moramo drug za drugega. Zalost in veselje, neuspehe in napredovanje moramo skupno doživljati. V tem oziru smo dosedaj mnogo grešili. Med seboj se nismo dovolj poznali. Vsak je sam zase, čuteč se samo s svojim narodom ali s svojo pokrajino solidaren, preživljaj svojo usodo neodvisno od drugega. Ko je pred kratkim iz Subotice zadonel klic: »Katoličani, vkup!«, je od veselja zaigralo vsako katoliško srce. Klic je zadel na pravo struno.

Ni istina, da vera ne spada v javno življenje! V političnem življenju se krade, se laže, se delajo krivice, se greši proti ljubezni do bližnjega. Zandar in sodnik prihajata šele, ko je prestopke že storjen. Samo vera nas uči vedno in povsod, da moramo biti pošteni, naj nas kdo vidi ali ne, da moramo govoriti resnico, naj je to komu ljubo ali ne. Vera nam ukazuje, da moramo biti pravični napram vsakemu posamezniku, napram celemu stanu ter narodu in da moramo svojemu bližnjemu izkazovati ljubezen bodisi v vsakdanjem življenju, bodisi v javnih socialnih odnosih. Kdor pravi, da vera nima z današnjo politiko nič opraviti, je sumljiv človek, njega se je treba ogibati. In če politična stranka tako govori, se je treba nje ogibati!

Organizirana oznanjevalka vsake vere je Cerkev. Kako rada se meša dnevna politika ravno v njene posle! Zabranjuje čisto cerkvene organizacije, kakor n. pr. Marijanske kongregacije itd. Ne dovoljuje katoliških kulturnih organizacij, ali jim dela vse mogoče zapreke. Primerjaj Orlovsko organizacijo ali različne prosvetne organizacije kat. dijaštva! Politika je, ako so se neupravičeno zaprla samo učiteljska kat. organizacij, ako so se nasprotno vsem zakonom vzela šolska poslopja in zemljišča kat. verskim šolam in so se te šole kratkomalo podžavile. Politika je tudi, ako se nam je iz učiteljskih in meščanskih šol odstranilo nekoliko ur verouka in ako se je pripravil predlog novega šolskega zakona, s katerim se katehet iztirja iz ljudske šole. Konkordat s sv. Očetom bo sklenila ali ne sklenila vlada, torej zopet politika. Ta dejstva nujno zahtevajo, da se katoličani zbirajo v svoji politični stranki, ki jim bode branila vero in Cerkev. Katoličani, ven iz strank, ki vam programatično ne zagotavljajo obrambe Vaše vere in sv. Cerkev! Katoličani, vkup!

Velika naloga bodoče politike po celem svetu bo, da se ugodno rešuje socialno vprašanje. Ugodno za delavce po fabrikah, po obrtnih in po kmetih. Katoličani pri tem velikem vprašanju ne smemo stati ob strani, temveč v prednih vrstah socialnih delavcev. Saj nas katoliška vera za to najbolj usposablja, ker nam nudi prave osnovne nazore o človeku in življenju, po katerih nam je mogoče najti sredstva, ki naj človeštvo privedejo do socialno pravične gospodarske uredbe. V vseh državah Evrope so se katoličani krepko oprijeli socialnega dela, krščanski socializem je njih program. Tudi mi ne smemo zaostati, temveč nemudoma iti na delo med siromake in zatirance. Kjer je trepa trpečemu ljudstvu lajšati težka gospodarska bremena, tam moramo biti katoličani med prvimi.

V notranji politiki hočemo katoličani, da se uveljavijo načela krščanske demokracije. Ljudstvo naj samo sebe vlada, po samoupravi, ki so prilagodene njegovim gospodarskim, narodnim in kulturnim zahtevam. Naj ne bo narod nad narodom, ampak vsi v bratski slogi, ne pokrajina nad pokrajino, ampak v ravnopravnosti druga poleg druge. Sprememba sedanje ustave je zato nujno potrebna. V verskem oziru oznanjujemo svobodo veroizpovedanja od strani državne oblasti in veliko strpljivost med veroizpovedalniki samimi. Zvesti tradicijam katoliške Cerkev, ustanoviteljice in največje pospešiteljice šole, od ljudske do visoke šole, smo prijatelji vseh kulturnih ustanov. Za katoliško ljudstvo zahtevamo verske šole z varovanjem popolne neodvisnosti učiteljstva. Kulturne organizacije bodo izven šole in Cerkev naša stalna briga, dokler ne bo cela država gosto prepletena z njimi, kajti one so nam prepotrebna šola za uveljavljanje krščanske demokracije. Učimo, delajmo, organizirajmo!

Tudi v vprašanjih zunanje politike moramo katoličani nastopati aktivneje. Mi imamo v tem oziru velike učitelje, papeže v Rimu, ki želijo trajno spravo in mir med narodi in državami. Naša država naj sklene pogodbe, da bi vse spore, ki bi nastali, reševala nekravim potom, po dogovorjenih sodiščih. Za splošno razoroženje se mora zavzemati tudi naša zunanja politika. Načrtu, da bi se svobodni evropski narodi zedinili v Zvezo evropskih držav in si s tem še bolj zjamčili mir in gospodarski napredek, moramo biti naklonjeni in ga podpirati, seveda ako je v takšni zvezi zjamčena verska in narodna svoboda ter pravičen socialni razvoj. Katoličanstvo naj se pokaže povsod kot tvorna sila, da zavlada prava krščanska ljubezen in spravljivost med narodi in državami.

Katoličani vkup! Zbirajmo se okoli tega programa! Ne tavajmo po strankah, ki so daleč od tega programa! Držimo zvesto Kristusu in njegovim sv. Cerkvam!

Kmetijska zbornica in Kmet. družba.

Ravnokar so razpisane volitve za Delavsko zbornico. Ni še njen ustroj tak, kakor bi moral biti, da bi bila zares prava zastopnica delavstva, da bi mogla izdatno zastopati in odločilno vplivati na zakonodajo v korist in za pravice delavstva, vendar je bolj nekaj kot nič, vendar bo lahko marsikaj storila za delavski stan. Mi kmetje se veselimo, da je delavstvo dobilo svojo postavno, četudi še nepopolno zastopstvo, a bridka žalost nas navdaja, ko vidimo, da je zdaj v naši državi edini kmetijski stan, h kateremu pripada večina prebivalstva, brez stanovskega zastopstva. Imamo obrtno in trgovsko, delavsko, notarsko, zdravniško itd. zbornico, nimamo pa kmetijske. Pravijo, da smo agrarna, kmetijska, seljačka država, a edino najštevilnejši stan nima še svoje zbornice. Morebiti bo kdo rekel, saj imate Kmetijsko družbo! Kmetijska družba je bila dobra menda pred 150 leti, ko je bila ustanovljena, a za današnje razmere ona ne zadostuje. Odvisna je od vladne miloščine, včasih ji vrže kaka vlada kako drobtino, včasih je navezana samo na svoja sredstva. Upliva pri zakonodaji in upravi nima nobenega, njeni predlogi se lahko upoštevajo pri vladi ali pa tudi ne, nima ona legitimacije zakonitega zastopstva kmetijskega stanu, nima vsled tega pravice do zakonitega upliva na upravo in zakonodajo, igrati mora vlogo pastorkice: kadar jo kdo rabi, se spomni nanjo, drugače pa je prepuščena sama sebi, da životari kakor more in zna. Skrbela bi naj za gospodarsko izobrazbo, a je zato brez zadostnih sredstev in moči, to je sedaj itak naloga sreskih ekonomov, kar je gotovo bolj praktično, samo da bi vlada dala dovolj sredstev na razpolago. Peča se nadalje Kmetijska družba z dobavo kmetijskih potrebščin, a dvomimo, če je nje uredba temu primerna. Zastopala bi naj koristi kmetijskega stanu in uplivala na zakonodajo, a kaj, ko je brez upliva, ker je zastarela institucija iz predzadnjega (18.) stoletja: takrat — pred 150 leti — je lahko nekaj pomnila in imela vsaj posvetovalen glas in upliv, danes — v dobi parlamentov — ne ve vlada, kaj bi z njo počela, ne ve ona, kako naj nastopa. Skratka: preživela se je, preurediti se mora. Postavno zastopstvo kmetijskega stanu naj se pripusti Kmetijski zbornici, ki naj ima odločilno pravico glede zakonov in naredb, ki se posredno ali neposredno tičejo kmetijskega stanu in njega koristi. Mimogrede samo pripomnimo, da bi se naj Kmetijska družba preustrojila. Ker ima lepo premoženje in uradništvo, bi lahko morebiti prevzela kot centralna nabavna in prodajalna institucija nabavo in prodajo kmetijskih potrebščin, oziroma pridelkov, ali bi lahko v roke vzela — seveda v drugi obliki —

LISTEK.

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

12

Hipoma se je spomnila doma. Canler jo čaka —! Danes se z njim odpelje —! Kot da se zbudila iz prijetnih ljubkih sanj, tako se ji je zdelo.

Kako srečna je bila teh par trenutkov, kar je govorila s Trzanom! Kakor tistikrat, ko sta sedela na trati v samotnem, tišem pragozdu, si gledala v oči in se smejala —.

Pa sanje so minile. Kruta, odurna resnica se je oglasila —.

Domov mora —. Mora —!

Za trenutek jo je obšla blazna misel.

Pobegnili bi s Trzanom —.

O — dobro je čutila, po kaj je prišel! Katero mlado dekle bi tega ne čutilo? Dovolj je brala v njegovih odkritosrčnih očeh, da je vedela, kako jo ljubi —. In tudi njo je vlekel k njemu.

Izročila bi se njegovim krepkim rokam. Močen je, samega leva se ne boji, pomagati si tudi zna —. Z njim bi šla —.

Pa zavrgla je misel prav tako naglo kakor ji je prišla.

Canlerju je dala besedo —! Zaradi očeta —!

Obraz se ji je zatemnil, oko ji je ugasnilo, ki je še malo prej žarelo d veselja, na ustnicah ji je zamrl ljubki smehljaj, ki ji je silil nanje, sama ni vedela kako.

Plaho je vstala in dejala otožno:

»Domov moram, gospod Trzan! Dolžnost me kliče! — Saj me pospremite, kajne?«

Trzan jo je začuden gledal. Zdelo se mu je, kot da je temen oblak zagrnil toplo, žarko solnce.

»Domov —? Ali ste daleč doma?«

»Dobre pol ure. — Ali niste prišli mimo farne?«

»Ne!«

»Čudno! — Kako ste me vobče našli tu sredi samotnega gozda?«

Počasi sta stopala po stezi proti farmi.

»Arnot mi je v Parizu povedal, da stanujete sedaj v Wisconsinu. Pa že med potom sem zvedel, da je to velika dežela in da si moram poskrbeti natančnejši naslov, če vas hočem najti.

Šel sem torej v Baltimore in popraševal. Sinoči sem prišel iz Baltimore z vlakom. V mestu sem poizvedoval za vami. Davi sem vzel avto ter se odpeljal. Pa vozač sam ni vedel za farmo. Čisto drugam me je zapeljal. Odslovil sem ga ter šel peš dalje. Končno mi je neki farmar onstran gozda pokazal pot in dejal, da po njej pridem naravnost k vam.«

»Pa kako da vas nisem slišala —! Ves čas ste me menda že opazovali tam na klopici!« je dejala in zardela.

»Ne pozabite, gospodična, da sem mladost preživel v divji džungli! Še preden sem vas videl, sem vedel, da je nekdo tu. Previdno sem se bližal. Da sem se zelo razveselil, ko sem vas spoznal, to si lahko mislite, Inel Pa tudi začudil sem se —!«

»Začudil —? Zakaj?«

»V Baltimori so mi pravili, da se danes odpeljeta. Neki Canler da vas snubi in da bo v kratkem poroka.

Lahko si mislite, kako sem hitel! — Pa vas najdem tule sredi gozda! Ali ni to čudno —!

Pa menda ni res da bi se možili —?«

»Res je!« je dejala otožno.

»Pa bežite z doma in — jočete! Torej ne ljubite Canlerja?«

»Ne!«

»Pa kako morete vzeti človeka, ki ga ne ljubite?«

»Oče so mu dolžni.«

»Torej je le res, kar je zvedel Arnot!« je pomislil Trzan. Na glas pa je dejal:

»Tisto posojilo, kajne, ki so ga oče najeli, da so šli iskat zaklad?«

»Da. — Odkod pa veste vi o kakem posojilu?«

»Arnot mi je pravil. Tudi to vem, da ste zaklad res našli, da pa so vam ga uporniki vzeli ter zakopali na obrežju, in da je nato neznano kam izginil. —

Povejte, Ine, je nadaljeval po kratkem molku in obstal, »recimo da se je zaklad našel in bi Canlerja izplačali, — ali bi bili potem zopet prosti?«

Ine ga je pogledala.

Kako je govoril —! Prav kot bi imel zaklad že kar v žepu!

Zalostno je odmajala.

»Obljubila sem mu zakon. In taka obljuba je pri nas obvezna!«

»Pa recimo da ga vprašate in da vam vrne besedo, — ali bi potem bili prosti?«

»Potem bi bila prosta. Pa besede mi nikdar ne bo dal nazaj, ker — ker me hoče imeti!«

Zalostno je povsila glavo in spet sta stopila. Oba sta molčala.